

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝัง จิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในการเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้เหมาะสมตามระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ ความรู้เกี่ยวกับ ตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 3 – 8)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2547 ก : 16) มีภารกิจหลัก ที่สำคัญของการบริหารงาน โรงเรียนอยู่ 4 งานหลัก คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยบริหารงานตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดความสำคัญของการบริหารงานทั่วไป งานกิจการนักเรียนว่า การบริหารกิจการนักเรียนคืองานส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไข ความประพฤติของ

นักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร การดำเนินการบริหารกิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดประโยชน์ 6 ประการ ดังนี้ 1) ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน 2) ส่งเสริมให้การเรียนการสอนผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา 3) นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะตนเต็มตามศักยภาพ 4) นักเรียนที่มีปัญหาด้านต่างๆ ได้รับความช่วยเหลือ และแก้ไขพฤติกรรมให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ตามโครงการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) บุคลากรในโรงเรียนรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รู้จักการให้และการรับมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับ และ 6) บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิและทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง

ดังนั้นการบริหารงานกิจการนักเรียน จึงเป็นหนึ่งในหลายๆ งานของการบริหารโรงเรียน ซึ่งมีความสำคัญ เพราะเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนอกห้องเรียนที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นอกจากนี้การบริหารกิจการนักเรียน ยังเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนหลายด้านด้วยกันเช่น งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดองค์การนักเรียน การจัดสวัสดิการ การพัฒนาบุคลิกภาพ การปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน การจัดบริการแนะแนว การจัดบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง เมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และมีคุณค่าต่อสังคมต่อไป

จากการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดกับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาจะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท ยาเสพติด ปัญหาครอบครัว ความยากจนการพนัน สุขภาพ ชู้สาว ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2550 : 9) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 พบประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนและต้องดำเนินการแก้ไข ได้แก่ 1) การเสริมความรู้และสร้างจิตสำนึก

ในเรื่องความเป็นประชาธิปไตย ความรักชาติ และค่านิยมไทย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศชาติของประชาชน 2) ความเสื่อมถอยทางศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบวิถีที่ดำรงของคนไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 31 – 32) นอกจากนี้ประเด็นปัญหาดังกล่าว ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองและสภาพครอบครัว ปัญหาจากภายในสถานศึกษา เช่น เมื่อนักเรียนมีปัญหามาโรงเรียนแล้วมิได้รับการตอบสนองหรือช่วยแก้ไขปัญหาก็ให้นักเรียน นักเรียนไม่ได้รับความอบอุ่นจากครู อาจารย์ มีการลงโทษที่รุนแรง โดยขาดหลักจิตวิทยา ครูขาดการประสานงานกับผู้ปกครอง

โรงเรียนพัยคณภูมิวิทยาคาร อำเภอพัยคณภูมิ จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นโรงเรียนหนึ่งที่มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ได้จัดโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ในบรรดางานทั้ง 4 งาน โรงเรียนให้ความสำคัญกับงานบริหารวิชาการเป็นอันดับแรก และงานกิจการนักเรียนซึ่งเป็นงานหนึ่งในงานบริหารทั่วไปเป็นอันดับ 2 ซึ่งงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ส่งเสริมงานวิชาการ เพราะงานวิชาการเป็นงานหลักของการจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยลดปัญหาและขจัดปัญหาของนักเรียนในเรื่องต่างๆ อันจะก่อให้เกิดความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่สำคัญที่สุด จะทำให้งานในด้านนี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือของบุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนทุกฝ่าย สนับสนุนและส่งเสริมงานกิจการนักเรียนร่วมกันกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย จัดทำแผนงาน โครงการการบริหารงานด้านนี้ให้ชัดเจน จากการประชุมร่วมกันของคณะครู โรงเรียนพัยคณภูมิวิทยาคาร ครั้งที่ 7/2552 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2552 ได้สรุปถึงปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้แก่ นักเรียนออกกลางคัน นักเรียนขาดเรียน และนักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนไม่มีคุณภาพด้านระเบียบวินัยของโรงเรียน โดยเฉพาะวินัยด้านการแต่งกาย คิดเป็นร้อยละ 35.71 วินัยด้านความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 34.29 วินัยด้านการประหยัดและออม คิดเป็นร้อยละ 21.42 วินัยด้านความประพฤติ คิดเป็นร้อยละ 17.61 (บันทึกการประชุมครู โรงเรียนพัยคณภูมิวิทยาคาร ประจำเดือนกรกฎาคม 2552)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน โรงเรียนพค์ชญมิวิทยาลัย จึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงการบริหารงานกิจการนักเรียน ปรับปรุงบทบาทของผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ได้แนวทางประสานความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนให้มากขึ้นและปรับปรุงการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและท้องถิ่นในส่วนที่สามารถทำได้ เป็นการสร้างความร่วมมือและความเข้าใจตรงกันทุกๆ ฝ่าย เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

สภาพปัจจุบัน และปัญหาการพัฒนางานกิจการนักเรียน โรงเรียนพค์ชญมิวิทยาลัย อำเภอพค์ชญมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนพค์ชญมิวิทยาลัย อำเภอพค์ชญมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ในการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนพค์ชญมิวิทยาลัย อำเภอพค์ชญมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาความต้องการ ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนางานกิจการนักเรียน โรงเรียนพค์ชญมิวิทยาลัย อำเภอพค์ชญมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สมมุติฐานการวิจัย

สภาพปัจจุบัน และปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามสถานะแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

1.1.1 ครูโรงเรียนพณิชยการวิทยาลัย จำนวน 98 คน

1.1.2 นักเรียนโรงเรียนพณิชยการวิทยาลัย จำนวน 2,914 คน

1.1.3 ผู้ปกครองนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนพณิชยการวิทยาลัย

จำนวน 2,914 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

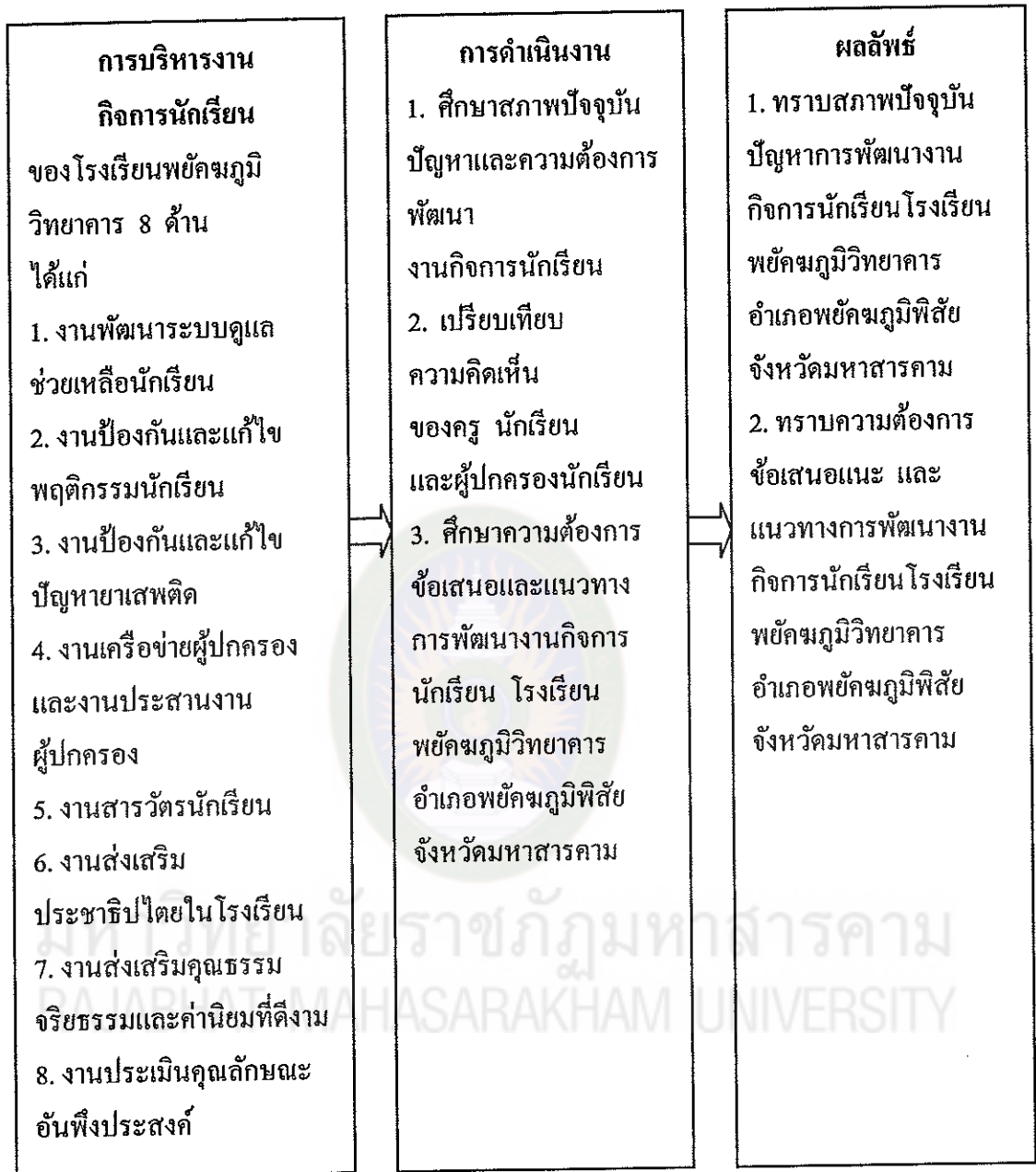
1.2.1 ครูโรงเรียนพณิชยการวิทยาลัย เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้เกณฑ์ตามตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 608)

1.2.2 นักเรียนโรงเรียนพณิชยการวิทยาลัย เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 341 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้เกณฑ์ตามตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 608)

1.2.3 ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนพณิชยการวิทยาลัย เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 341 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้เกณฑ์ตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 608)

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารกิจการนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยทำการศึกษากิจการนักเรียนของโรงเรียน 8 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ข : 13-16) และศึกษาจากงานวิจัยของ ถวัลย์ สาหร่ายทอง (2548 : 5-6) ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

3. ระยะเวลาในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพปัจจุบัน หมายถึง ลักษณะต่างๆ ตามความเป็นจริงของการดำเนินงาน ที่เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนดำเนินงานกิจการนักเรียนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของโรงเรียนพณิชยการวิทยาการ โดยศึกษาจากการสอบถามความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

2. ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ทำให้การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารดำเนินงานกิจการนักเรียนไม่เป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่บรรลุตามเป้าหมายของงานที่วางไว้ โดยศึกษาจากการสอบถามความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

3. ความต้องการ หมายถึง สภาพที่บุคคลยังขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมุ่งให้ได้มา ซึ่งสิ่งนั้น สภาพที่บุคคลขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็คือ ช่องว่างอันเกิดจากสิ่งที่มีอยู่กับสิ่งที่บุคคล โดยศึกษาจากการสอบถามความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

4. การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานที่ผู้บริหารโรงเรียนร่วมมือกับบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่นที่อยู่นอกโรงเรียน เช่น ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า เป็นต้น เพื่อปฏิบัติงานกิจการนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการบริหารงานกิจการนักเรียน

5. งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรงที่โรงเรียนจัดขึ้น ทั้งในและนอกโรงเรียนนอกเหนือจากการสอนในชั้นปกติ เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีบุคลิกภาพมีคุณธรรมจริยธรรม และความรู้ความสามารถของแต่ละคนทั้งในขณะที่เรียนอยู่ในโรงเรียน และหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว ให้สามารถประกอบอาชีพการงานในอนาคตได้อย่างมีความสุข โดยงานกิจการนักเรียนดังกล่าวที่ต้องการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะศึกษาตามกรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ก : 13-16)

ซึ่งกำหนดขอบข่ายไว้ 8 ด้าน ดังนี้

- 5.1 งานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5.2 งานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน
- 5.3 งานป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต
- 5.4 งานเครือข่ายผู้ปกครองและงานประสานงานผู้ปกครอง
- 5.5 งานสารวัตรนักเรียน
- 5.6 งานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

5.7 งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงงาม

5.8 งานประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

6. ครู หมายถึง ข้าราชการ พนักงาน ที่เป็นผู้สอน ผู้บริหาร ครูสายสนับสนุน การสอนที่อยู่ในโรงเรียนพณิชยการวิทยาลัยการ อำเภอพณิชยการพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

7. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพณิชยการวิทยาลัยการ อำเภอพณิชยการพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2552

8. ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดา และผู้ดูแลนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพณิชยการวิทยาลัยการ อำเภอพณิชยการพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการพัฒนางานกิจการนักเรียน โรงเรียนพณิชยการวิทยาลัยการ อำเภอพณิชยการพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนพณิชยการวิทยาลัยการ อำเภอพณิชยการพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3. ผลของการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับปรับปรุง 2545)